

خصوصی سازی در جهان

عزم جهانی در گستره بخش خصوصی

تحلیل داده‌های جهانی از حرکت روبه‌رشد گرایش اقتصادهای بزرگ جهان در واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی، تنظیم و ترجمه از آقای تاروردی چگینی، رییس روابط عمومی و امور بین الملل سازمان خصوصی سازی

دنبال انتصاب وزیر جدید خصوصی سازی در آوریل ۲۰۰۳ از ۱۵ درصد در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۳ به ۵۳ درصد در سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵ افزایش داده است. در میان واگذاری‌های اساسی در این کشور، فروش ۲۶ درصد بخش کنترلی شرکت مخابرات که بزرگترین واگذاری به ارزش ۲/۶ میلیارد دلار می‌باشد و ۹ واگذاری بزرگ دیگر، از قبیل فروش بخش‌های بزرگی از تولید برق، پالایشگاه‌های نفتی، کارخانه‌های کود شیمیایی و سهام عمومی عرضه شده در بخش گاز، نیرو و سوخت، در این دوره به چشم می‌خورد. باقی مانده ارزش سهام منطقه جنوب آسیا، متعلق به عرضه اندک سهام شرکت‌های بزرگ دولتی هندوستان، از قبیل شرکت نفت و گاز طبیعی و شرکت نیروی ترمال (Thermal) می‌باشد. برنامه واگذاری سهام در هندوستان، با روی کار آمدن دولت جدید در سال ۲۰۰۴ متوقف گردید.

درصد کل ارزش سهام به ۵۴ درصد، نسبت به سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۳ رسانیده است. پیوستن به اتحادیه اروپا، یکی از اصلی‌ترین محرک‌ها برای دو کشور نخست یعنی ترکیه - با ۲۶ درصد از ارزش کل واگذاری‌ها در منطقه، از قبیل واگذاری فرودگاه‌ها، بندر، پتروشیمی، آلومینیوم، نفت، بانک‌ها و به علاوه، شرکت ترک تلکام - و رومانی با ۱۵ درصد ارزش واگذاری‌ها در موارد سوخت، برق و گاز بوده است. جمهوری چک با واگذاری مخابرات، نفت، پتروشیمی و معادن و کشور هلند با واگذاری بانک‌ها، نفت و گاز و کارخانه‌ها، هر کدام ۱۰ درصد از ارزش کل واگذاری‌های منطقه را به خود اختصاص داده‌اند.

شرق آسیا، غالب آمدن بانک‌ها در چین

شرق آسیا با ۲۲ میلیارد دلار از ۵۱ واگذاری، توانسته سهم ۲۵ درصدی خود را از حجم کل واگذاری‌ها به طور ثابت حفظ کند. چین ۸۰ درصد ارزش واگذاری‌های منطقه شرق آسیا و تقریباً ۷۰ درصد از این واگذاری‌ها را از محل فروش سهام جزء ۸ بانک دولتی به سرمایه‌گذاران، به خود اختصاص داده است. سه کشور دیگر، از قبیل مالزی (با واگذاری بخش نیرو و بندر)، تایلند (با واگذاری خطوط هوایی و فرودگاه‌ها) و اندونزی (با واگذاری بانک‌ها، نیرو و گاز)، واگذاری‌های بعدی را در منطقه شرق آسیا صورت داده‌اند.

جنوب آسیا، جهش پاکستان

جنوب آسیا با ۸ میلیارد دلار واگذاری از ۳۹ شرکت، سهم خود را از ۴ درصد کل ارزش واگذاری‌ها در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۳ به ۹ درصد در طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵ رسانده است. پاکستان سهم منطقه‌ای خود را به

طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵، در ۶۲ کشور در حال توسعه ۴۰۰ معامله در جهت خصوصی سازی، با ارزشی بالغ بر ۹۰ میلیارد دلار از بخش دولتی به بخش خصوصی انجام گرفته است. در سال ۲۰۰۴، ۱۷۰ واگذاری به ارزش ۳۳ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۵ با ۱۵ درصد رشد در معامله و ۷۲ درصد رشد در ارزش معاملات، این رقم به ۵۷ میلیارد دلار رسیده است. در این راستا ترکیه و چین، در حدود یک سوم ارزش واگذاری‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. چین با ۱۸ میلیارد دلار ارزش واگذاری‌ها که ۷۰ درصد آن از فروش سهام جزء بانک‌ها و بیمه‌ها بوده و ترکیه نیز با ۱۲/۶ میلیارد دلار که نصف این مبلغ از فروش ۵۵ درصد از سهام شرکت ترک تلکام (Turk Telekom)، به ارزش ۶/۵۵ میلیارد دلار حاصل شده است، رتبه‌های اول و دوم جهان را در امر واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به خود اختصاص داده‌اند. رومانی با واگذاری بانک بازگانی "بانکا کامرشیا رومانا" (Banca Comerciala Romana) به ارزش ۴/۷ میلیارد دلار، در جایگاه سوم و اوکراین با واگذاری کارخانه "آسیاب استیل کریوریزه‌ستال" (Kryvorizhstal)، به ارزش ۴/۸ میلیارد دلار در جایگاه چهارم قرار گرفته است. همچنین پاکستان با انجام گروه بزرگی از واگذاری‌ها، از قبیل واگذاری مخابرات، خود را در رده کشور برتر این اقدامات قرار داده است. مجارستان نیز فرودگاه‌ها و شرکت‌های نفتی و صنعتی خود را به بخش خصوصی واگذار نموده و در این رده‌بندی جایگاهی همچون پاکستان کسب کرده است.

همتایان منطقه‌ای

در بحث خصوصی سازی، اروپا و آسیای میانه هنوز در سطح نخست قرار دارند و همراه با شرق آسیا ۸۰ درصد از ارزش واگذاری‌ها و ۹۰ درصد تعداد واگذاری‌های عمده را طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵ به خود اختصاص داده‌اند.

جنوب آسیا سهم خود را دو برابر کرده است، در حالی که این روند در کشورهای آمریکای لاتین، به صورت تعجب‌آوری به کاهش گراییده است. خاورمیانه، آفریقا و همچنین کشورهای صحرای آفریقا، روندی نسبتاً بدون تغییر را دنبال کرده‌اند.

اروپا و آسیای میانه در رده اول

این منطقه از دنیا ۴۷ میلیارد دلار ارزش ناشی از ۲۰۰ واگذاری را به خود اختصاص داده و سهم خود را از ۴۰

آمریکای لاتین، بیشترین کاهش

کشورهای آمریکای لاتین، با اختصاص ۳/۱ میلیارد دلار از ۲۶ واگذاری طی سال‌های ۲۰۰۵ - ۲۰۰۴، سهم خود را از کل ارزش واگذاری‌ها در سطح جهان از ۱۷ درصد به ۳ درصد رسانده‌اند. بخشی از این کاهش، ریشه در کاهش پرتفوی بنگاه‌های دولتی داشته و بخشی هم مربوط به واکنش‌های سیاسی و عمومی، نسبت به خصوصی سازی بوده است، شیلی یک چهارم ارزش واگذاری‌ها را در منطقه مذکور، به واگذاری امتیاز اخذ عوارض بزرگراه‌ها، آب و راه آهن اختصاص داده است. سهم برزیل از ۸۵ درصد به ۲۳ درصد سقوط کرده و بیشتر واگذاری‌ها از واگذاری ۲ امتیاز بزرگ در حمل و نقل و آب و فاضلاب به دست آمده است.

صحرای آفریقا: چند کشور و چند واگذاری

منطقه صحرای آفریقا با ۲۳ واگذاری به ارزش ۹۷۵ میلیون دلار، ۱ درصد کل ارزش واگذاری‌ها را در جهان در سال ۲۰۰۵ به خود اختصاص داده است. نیجریه ۷۰ درصد سهام دولتی را به بخش خصوصی واگذار نموده که ۴۰ درصد از آن، به واگذاری امتیاز ۲۵ ساله بندر پایا و بقیه آن به واگذاری شرکت‌های تولیدکننده کود شیمیایی و هتل‌های این کشور اختصاص دارد. تونس و غنا مشترکاً ۱۲ درصد واگذاری‌های منطقه را به خود اختصاص داده‌اند که اساساً این میزان، از فروش سهام مخابرات و تلفن همراه به دست آمده است. ■